

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันประเทศต่างๆ ต้องเผชิญกับความท้าทายจากกระแสโลกที่มีการแข่งขันกันอย่างเข้มข้น รุนแรง โดยสิ่งสำคัญที่จะก่อให้เกิดความได้เปรียบในการแข่งขันได้แก่ ความรู้ที่เกิดจากสติปัญญาและความสามารถคนโดยผ่านกระบวนการเรียนรู้และการศึกษา ด้วยเหตุนี้ การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนจึงเป็นปัจจัยสำคัญ (รุ่ง แก้วแดง, 2540) เพราะการศึกษาเป็นเครื่องมือหรือกระบวนการสำคัญในการพัฒนาความรู้ ความคิด ความสามารถ รวมทั้งพฤติกรรม เจตคติ ค่านิยม และคุณธรรมของบุคคลตั้งแต่รากฐานชีวิตไปทุกช่วงอายุต่อเนื่องตลอดชีวิต คุณสมบัติของบุคคลดังกล่าวเป็นปัจจัยและพลังสำคัญในการพัฒนาประเทศทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและการเมือง ยิ่งสังคมโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ไม่ว่าจะด้วยความก้าวหน้าของเทคโนโลยี สื่อสารหรือเทคโนโลยีอื่นๆ และการแข่งขันอย่างรุนแรงทางเศรษฐกิจอย่างไม่เคยมีมาในอดีต คุณภาพของประชากรยิ่งทวีความสำคัญมากขึ้น ด้วยความตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาที่เป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาคุณภาพประชากร หลายประเทศไม่ว่าจะเป็นประเทศที่เจริญก้าวหน้ามาแล้วหรือประเทศที่กำลังพัฒนา ต่างได้ทุ่มเทกำลังทั้งความคิดและทรัพยากรของประเทศที่จะปฏิรูปหรือพัฒนาการศึกษาของประเทศเพื่อสะสมพลังอำนาจให้ประเทศสามารถพึ่งตนเอง อยู่รอดหรือแข่งขันได้

ด้วยเหตุนี้ประเทศไทยจึงให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนเป็นอย่างมากดังรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้กำหนดสาระเกี่ยวกับการศึกษาไว้ในมาตรา 43 ว่า บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพไม่เก็บค่าใช้จ่าย..... และมาตรา 81 ระบุไว้ว่ารัฐต้องจัดการศึกษาอบรมและสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม จัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ ปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม สร้างเสริมความรู้และปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สนับสนุนการค้นคว้าวิจัยศิลปวิทยาการต่างๆ เร่งรัดพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาประเทศ พัฒนางานวิจัยและส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นศิลปวัฒนธรรมของชาติ

สาระสำคัญในรัฐธรรมนูญดังกล่าวนำไปสู่การจัดทำพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เพื่อปฏิรูปการศึกษาของชาติ และภายหลังการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้ก่อให้เกิดกระแสการตื่นตัวครั้งใหญ่ของครู อาจารย์ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาทั้งหลาย เพราะนับแต่บัดนี้ไปการศึกษาของประเทศจะต้องมีการปฏิรูปปรับเปลี่ยนโฉมหน้าใหม่ไปสู่การจัดการศึกษาอบรมให้ความรู้คู่คุณธรรม และจัดการศึกษาให้มีคุณภาพสูงสุดเพื่อทำให้เกิดการพัฒนาลักษณะคนไทยที่พึงปรารถนา คือ ดี เก่ง และมีความสุข

ดังนั้น ประชาคมการศึกษา นักคิด นักการศึกษา สถาบันทางสังคม ศาสนา วัฒนธรรม และผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทั้งหลาย ต่างเห็นพ้องต้องกันว่าถึงเวลาต้องปฏิรูปวัฒนธรรมการเรียนรู้ของคนไทยทั้งชาติ ด้วยเหตุผลและความจำเป็นดังนี้

1. ปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของคนไทย

การปฏิรูปวัฒนธรรมการเรียนรู้ใหม่จะช่วยพัฒนาคนไทยให้เป็นคนที่มีความรู้คู่คุณธรรม ตระหนักในคุณค่าของตนเอง ผู้อื่น และสรรพสิ่งทั้งหลาย รู้จักควบคุมตนเองให้อยู่ในครรลองแห่งความดีงาม รับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง เป็นคนมีเหตุผล ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เคารพกฎกติกาของสังคม มีความขยัน ซื่อสัตย์ และเสียสละเพื่อส่วนรวม มีความสามารถในการใช้ศักยภาพของสมองทั้งซีกซ้าย ขวา อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน คือ ความสามารถในการใช้ภาษาสื่อสาร การคิดคำนวณ การคิดวิเคราะห์แบบวิทยาศาสตร์ คิดเป็นระบบ สามารถใช้สติปัญญาอย่างเฉลียวฉลาดลึกซึ้งเพื่อเรียนรู้ให้บรรลุความจริง ความดีความงามของสรรพสิ่ง เป็นคนที่มีสุขภาพกายใจดี มีวุฒิภาวะทางอารมณ์บุคลิกภาพร่าเริงแจ่มใส จิตใจอ่อนโยนและเกื้อกูล มนุษยสัมพันธ์ดี เผชิญและแก้ปัญหาคิดได้ดำรงชีวิตอย่างอิสระและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

2. ปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อเพิ่มพูนความเข้มแข็งของสังคมไทย

เมื่อสมาชิกของสังคมได้รับการพัฒนาความตระหนัก และจิตสำนึกร่วมกันในการเผชิญสถานการณ์และแก้ปัญหาของส่วนรวม คนทุกชุมชนย่อมพร้อมที่จะมีส่วนร่วม ถักทอความคิด ร่วมจิตกันทำงานอย่างไม่เห็นแก่ตัว มีการบริหารจัดการอย่างถูกต้องแบบคาย ลดความขัดแย้ง ทุกคนรับผิดชอบนำพาสังคมให้ก้าวหน้าด้วยต่างก็รู้คุณค่าของตนเอง

ประเทศไทยจะไม่ประสบความสำเร็จในการปฏิรูปการเมือง การปฏิรูประบบราชการ การปฏิรูประบบเศรษฐกิจ และการปฏิรูปอื่นใด ถ้าไม่ปฏิรูปการศึกษาตรงหัวใจ คือ การปฏิรูปการเรียนรู้

3. ปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมการเรียนรู้ยุคโลกาภิวัตน์

การจัดกระบวนการเรียนรู้ต้องให้สอดคล้องกับโลกยุคโลกาภิวัตน์ อันเป็นยุคอิเล็กทรอนิกส์และไฮเทคนำแสงที่วิทยาการเจริญรุดหน้า ความรู้ และสรรพวิทยาการเดินทางไปถึงที่ต่างๆ ด้วยความรวดเร็ว ข้อมูลและสาระความรู้ต่างๆ เกิดขึ้นและเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ผู้เรียนทุกวัยจึงต้องมีโอกาสเรียนรู้จากแหล่งความรู้ที่มีอยู่รอบตัว ทั้งจากครุคน ครูเครื่อง และครุธรรมชาติสิ่งแวดล้อม

ผู้เรียนในยุคโลกาภิวัตน์จะต้องมีความสามารถในการใช้ภาษาได้มากกว่า 1 ภาษา คือ ต้องรู้และใช้ภาษาไทยได้ถูกต้องคล่องแคล่ว และใช้ภาษาต่างประเทศเพื่อสื่อสารกับสากลได้ด้วย ต้องมีความคล่องแคล่วในการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต ซึ่งเป็นประตูที่จะเปิดออกไปสู่โลกกว้างเพื่อเข้าถึงข้อมูลข่าวสารต่างๆ และรู้จักสังเคราะห์ข้อมูลข่าวสารเหล่านั้นมาใช้ให้เกิดประโยชน์กับชีวิตของตน ครอบครัว สังคมและประเทศชาติ

4. ปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ครู พ่อแม่ ผู้ปกครอง และสังคมไทย

การปฏิรูปการเรียนรู้จะเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการดำเนินการตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เป็นการเปิดแนวทางใหม่ๆ ให้แก่ครู พ่อแม่ ชุมชน มีอิสระในการอบรมเลี้ยงดู ให้การศึกษา จัดหลักสูตร และการบริหารจัดการให้เกิดวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่กลมกลืนกับท้องถิ่น การลดทอนกรอบกฎระเบียบ คำสั่งของส่วนกลางลง เพื่อให้เกิดความหลากหลายในการปฏิบัติ เช่น การจัดชั้นเรียนและตารางเรียนที่ยืดหยุ่นและเอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ การลดภาระงานที่ไม่เกี่ยวข้องเพื่อให้ครูมีเวลาสำหรับค้นคิดเพื่อวางแผนเตรียมการจัดกระบวนการเรียนรู้ การสร้างบทเรียน การออกแบบแผนการเรียนที่ครอบครัว ชุมชน สถานศึกษาได้ร่วมกันคิดและเกื้อหนุนกันและกัน เป็นต้น

ปัจจุบันมีเสียงเรียกร้องจากเด็กและเยาวชน พ่อแม่ ผู้ปกครอง ให้มีการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานของโรงเรียน โดยเฉพาะในเรื่องการจัดกระบวนการเรียนการสอนแบบใหม่ที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่จะทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุขมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ทุกขั้นตอน ได้พัฒนาสมอง การคิด และสติปัญญาอย่างเต็มศักยภาพ ได้แสดงออกอย่างสร้างสรรค์ หากครูและผู้บริหารสถานศึกษาได้ปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอนของตนให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แล้ว เราก็จะมีโรงเรียนดีๆ ครูดีๆ ที่มีคุณภาพทัดเทียมกันเกิดขึ้นเต็มแผ่นดิน

5. ปฏิรูปการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับกฎหมาย

การปฏิรูปการเรียนรู้ถือเป็นหัวใจของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จึงเป็นภารกิจที่มีกฎหมายรองรับ ครูอาจารย์และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต้องถือปฏิบัติให้บรรลุผลสำเร็จ ตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย ไม่ใช่นโยบายหรือแผนงานที่ใครจะทำก็ได้ไม่ทำก็ได้ หรือเปลี่ยนแปลงได้ตามใจชอบของบุคคลใดบุคคลหนึ่งเหมือนอดีตที่ผ่านมา

จากสภาพปัญหาและเพื่อให้การจัดการเรียนการสอนให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติจึงได้จัดทำโครงการโรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน เนื่องจากเล็งเห็นว่าการปฏิรูปการเรียนรู้ตามหมวด 4 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งเป็นหัวใจของการปฏิรูปการศึกษานั้น ควรเริ่มจากการที่โรงเรียนทุกแห่งดำเนินการพัฒนากระบวนการเรียนรู้โดยจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในปี พ.ศ. 2544 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติได้คัดเลือกโรงเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 253 โรงเรียน จากทุกสังกัดและทุกจังหวัดทั่วประเทศเข้าร่วมโครงการปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยการดำเนินงานโครงการดังกล่าวมีเป้าหมายของการปฏิรูปสถานศึกษา 5 ด้าน คือ

1. ปฏิรูปการเรียนรู้ของผู้เรียน คือ นักเรียน ครู และผู้บริหารเป็นหลัก และผู้ที่เกี่ยวข้องอื่นๆ เช่น กรรมการสถานศึกษา
2. ปฏิรูปการสอนของครู อันเป็นผลจากการปฏิรูปการเรียนรู้ของครู
3. ปฏิรูปการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา อันเป็นผลจากการปฏิรูปการเรียนรู้ของผู้บริหาร
4. การประกันคุณภาพภายใน โดยผู้มีส่วนได้เสียร่วมกันประเมินตนเอง และประเมินโรงเรียน / สถานศึกษาในภาพรวม
5. การประกันคุณภาพภายนอก โดยใช้ผลการดำเนินงานที่ทำแล้วตามข้อ 1 ถึง ข้อ 4 เป็นฐานรองรับการประเมินคุณภาพภายนอก จากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (โครงการและแนวทางการประเมินสถานภาพโรงเรียนของ สกศ. , มปป.)

ซึ่งในการบริหารโรงเรียนให้บรรลุจุดมุ่งหมายในการปฏิรูปการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพนั้น งานที่มีส่วนเกี่ยวข้องมากที่สุด คือ งานวิชาการ เพราะงานวิชาการเป็นงานที่ช่วยพัฒนาสติปัญญา ทักษะ และเจตคติของผู้เรียน ทำให้สามารถอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข มีคุณค่าต่อสังคม ดังที่ กิติมา ปรีดีดิถ (2532 : 48) กล่าวว่า งานวิชาการถือเป็นงานด้านหนึ่งที่สำคัญยิ่ง เป็นหัวใจของหน่วยงานทางการศึกษา งานวิชาการมีความสำคัญเป็นอันดับแรก เพราะเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพที่สุด

ขณะเดียวกัน ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2535 : 21) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการ ถือว่าเป็นหัวใจของการบริหารสถานศึกษา ทั้งนี้เพราะจุดมุ่งหมายของสถานศึกษาคือ การจัดการศึกษา คุณภาพและมาตรฐานของสถานศึกษา จึงอยู่ที่งานด้านวิชาการ

และจากการศึกษาของสมิซท์และคณะ (Smith and Others, 1961 อ้างใน ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2544 : 1-2) ในด้านการใช้เวลาในการบริหารงานและการให้ความสำคัญของงานในสถานศึกษา งานในความรับผิดชอบของผู้บริหารโดยแยกออกเป็น 7 ประเภท พบว่า

1. งานบริหารงานวิชาการ คิดเป็นร้อยละ 40
2. การบริหารบุคลากร ได้แก่ ครู อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ คิดเป็นร้อยละ 20
3. งานบริหารกิจการนักเรียนนักศึกษา คิดเป็นร้อยละ 20
4. งานบริหารการเงิน คิดเป็นร้อยละ 5
5. งานบริหารอาคารสถานที่ คิดเป็นร้อยละ 5
6. งานบริหารความสัมพันธ์กับชุมชน คิดเป็นร้อยละ 5
7. งานบริหารทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 5

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าการวางแผนเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษานั้น จุดเน้นสำคัญคือ การพัฒนางานด้านวิชาการ เพราะงานวิชาการเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตรไปใช้ ซึ่งบุคคลที่นำหลักสูตรไปใช้โดยตรงได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอน เพราะเป็นผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน และต้องสามารถจัดการเรียนการสอนให้ดำเนินไปอย่างมีคุณภาพ ถูกต้อง เหมาะสม สอดคล้องกับสภาพของสังคมไทยและสังคมโลก โดยเฉพาะครูถือเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในการพัฒนาเยาวชนให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ ซึ่งนับว่าเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญที่สุดในการสร้างสรรค์อนาคตของประเทศทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมืองและการปกครองให้เจริญรุ่งเรือง การจัดการศึกษาเพื่อให้เป็นไปตามนโยบายของชาตินั้นย่อมมีครูเป็นส่วนประกอบที่สำคัญในการหล่อหลอมและขัดเกลาเด็กให้พัฒนาไปในด้านต่างๆ ครูจึงเป็นผู้มีภาระหน้าที่สำคัญ ดังพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานไว้ในโอกาสต่างๆ ดังนี้

หน้าที่ของครูมีความสำคัญยิ่ง เพราะเป็นหน้าที่ที่จะปลูกฝังความรู้และจิตในเยาวชน ผู้เป็นครูจึงจัดได้ว่าเป็นผู้มีบทบาทสำคัญมากในการสร้างสรรค์บ้านดลอนาคตของชาติบ้านเมือง ครูทุกคนต้องทราบและตระหนักในข้อนี้ และต้องทำหน้าที่ในทางที่ดี คือ ต้องทำหน้าที่ของตัวเองในทางที่ถูกต้องให้ได้ผลสมบูรณ์ที่สุด....

.....ผู้ที่เป็นครูจะต้องถือเป็นหน้าที่อันดับแรกที่จะให้การศึกษา คือ สั่งสอนอนุชนให้ได้ผลแท้จริงในด้านวิชาความรู้ทั้งในด้านจิตใจและ ความประพฤติ ทั้งต้องคิดว่างานที่แต่ละคนทำอยู่นี้ คือ ความเป็นความตายของชาติ เพราะอนุชนที่มีความรู้ มีความดีเท่านั้นจะรักษาบ้านเมืองไว้ได้

(ประมวลพระราชดำรัสและพระบรมราโชวาท พุทธศักราช, 2532)

ดังนั้น คุณภาพของครูจึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งครูจะต้องได้รับการพัฒนาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ทั้งนี้เพราะเด็กสามารถเรียนรู้ได้จากสื่อ หลากหลาย ทั้งการเรียนรู้จากการได้รับการศึกษาโดยตรงคือจากโรงเรียนและการเรียนรู้จากสื่อ ต่างๆ ในชีวิตประจำวัน (ชำนาญ อริยะกุล, 2540) แต่เนื่องจากการศึกษาได้ขยายตัวทั่วทั้งในด้าน จำนวนและขนาดของโรงเรียน ทำให้อัตราของครูและนักเรียนเพิ่มมากขึ้น การพัฒนาครูโดยอาศัย กำลังของศึกษานิเทศก์จึงไม่เพียงพอและทันต่อความต้องการในการพัฒนาตนเองของครู โรงเรียน จึงจำเป็นต้องมีการจัดการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน

การจัดการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนมีความสำคัญมาก เพราะเป็นกระบวนการทำงานของผู้บริหารในโรงเรียน (หรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย) ในการพัฒนาคุณภาพการทำงานของคณะครู และบุคลากรในโรงเรียนเพื่อให้ได้มาซึ่งสัมฤทธิ์ผลสูงสุดในการเรียนของนักเรียน (สงัด อุทรานันท์ , 2530) นอกจากนี้การนิเทศภายในโรงเรียนมีความมุ่งหมายเพื่อช่วยเหลือซึ่งและกัน โดยบุคลากร ภายในโรงเรียน ไม่ใช่เป็นการบังคับหรือจับผิด (พนัส หันนาคินทร์, 2529) ซึ่งการนิเทศภายใน โรงเรียนจะประสบผลสำเร็จเพียงใดขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้บริหารโรงเรียนเป็นอย่างมาก ทั้งนี้ เพราะผู้บริหารโรงเรียนเป็นตัวจักรสำคัญในการที่จะผลักดันให้การจัดการเรียนการสอนสามารถ บรรลุเป้าหมายได้ อีกทั้งผู้บริหารโรงเรียนยังเป็นผู้ที่มีความใกล้ชิดกับครูและนักเรียนยิ่งกว่าบุคคล ภายนอกสถานศึกษาจึงย่อมทราบปัญหาและความต้องการของครูเป็นอย่างดี จึงน่าจะแก้ปัญหาได้ ถูกต้อง โดยผู้บริหารยังต้องอาศัยบุคลากรอื่นภายในโรงเรียนให้ความร่วมมือ ได้แก่ ผู้ช่วยครูใหญ่ หัวหน้าหมวดวิชา รวมทั้งครูที่มีความรู้ความสามารถและความชำนาญ ตลอดจนมีประสบการณ์ ในด้านการสอนเฉพาะสาขาวิชา มาทำการนิเทศครูในโรงเรียนในรูปของการเป็นที่ปรึกษา การปรึกษางานในหมู่คณะ การให้ความรู้เพิ่มเติม โดยถือหลักการผนึกกำลังกันปฏิบัติงานให้สำเร็จด้วยดี (สิปปนนท์ เกตุทัต ,2518 : 132)

จากความสำคัญของการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนที่มีต่อการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของครูให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน และผู้วิจัยในฐานะที่เป็นผู้เกี่ยวข้องกับ

การจัดงานวิชาการในโรงเรียน จึงมีความสนใจที่จะศึกษาการจัดงานนิเทศด้านวิชาการในโรงเรียน เอกชนที่เข้าร่วมในโครงการ โรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ซึ่งเป็นโครงการของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ผลการวิจัยจะทำให้ทราบถึงวิธีการจัดงานนิเทศด้านวิชาการภายในโรงเรียน ซึ่งจะนำไปสู่คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน อันจะเป็นแนวทางให้โรงเรียนต่างๆ นำไปเป็นแบบอย่างหรือนำไปปรับปรุงการจัดงานนิเทศด้านวิชาการ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดงานนิเทศด้านวิชาการในโรงเรียนเอกชนในโครงการโรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามโครงการของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
2. เพื่อศึกษาปัญหาเกี่ยวกับจัดงานนิเทศด้านวิชาการในโรงเรียนเอกชนในโครงการโรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามโครงการของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการจัดและปัญหาการจัดงานนิเทศด้านวิชาการในโรงเรียนเอกชนในโครงการโรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามโครงการของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติซึ่งประกอบด้วย การเตรียมการ การดำเนินการ และการประเมินผลตามขอบข่ายของงานวิชาการ ดังต่อไปนี้
  1. งานหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้
  2. งานการเรียนการสอน
  3. งานสื่อการเรียนการสอน
  4. งานวัดผลและประเมินผล
  5. งานห้องสมุด
  6. งานส่งเสริมการสอน
  7. งานประชุมอบรมทางวิชาการ

2. การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาสภาพการจัดและปัญหาการจัดงานนิเทศด้านวิชาการในโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษาในโครงการโรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามโครงการของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ จำนวน 13 โรงเรียน ได้แก่

โรงเรียนเอกชนหนึ่ง จังหวัดนครศรีธรรมราช

โรงเรียนเอกชนสอง จังหวัดนครศรีธรรมราช

โรงเรียนเอกชนสาม จังหวัดพิษณุโลก

โรงเรียนเอกชนสี่ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

โรงเรียนเอกชนห้า จังหวัดสกลนคร

โรงเรียนเอกชนหก จังหวัดแพร่

โรงเรียนเอกชนเจ็ด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

โรงเรียนเอกชนแปด จังหวัดจันทบุรี

โรงเรียนเอกชนเก้า จังหวัดร้อยเอ็ด

โรงเรียนเอกชนสิบ จังหวัดระยอง

โรงเรียนเอกชนสิบเอ็ด จังหวัดชลบุรี

โรงเรียนเอกชนสิบสอง กรุงเทพมหานคร

คำนิยามศัพท์

การนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียน หมายถึง การกระตุ้น ช่วยเหลือ แนะนำ ปรับปรุงงานด้านวิชาการภายในโรงเรียน ได้แก่ งานหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ งานการเรียนการสอน งานสื่อการเรียนการสอน งานวัดและประเมินผล งานห้องสมุด งานส่งเสริมการสอน และงานประชุมอบรมทางวิชาการ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนและการปฏิบัติงานวิชาการของครู อันจะเป็นผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

การจัดงานนิเทศด้านวิชาการภายในโรงเรียน หมายถึง การดำเนินการซึ่งประกอบด้วย การเตรียมการ การดำเนินการและการประเมินผล เพื่อช่วยเหลือ แนะนำครูให้มีความสามารถในการนำไปปรับปรุงงานพัฒนาการปฏิบัติงานวิชาการ 7 ด้าน คือ งานหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ งานการเรียนการสอน งานสื่อการเรียนการสอน งานวัดและประเมินผล งานห้องสมุด งานส่งเสริมการสอนและงานประชุมอบรมทางวิชาการเพื่อนำไปพัฒนานักเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

โรงเรียนเอกชน หมายถึง โรงเรียนเอกชนที่เข้าร่วมโครงการปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามโครงการของคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติทั่วประเทศจำนวน 12 โรงเรียน

การเตรียมการ หมายถึง การกำหนดวิธีการหรือรูปแบบ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง การกำหนดช่วงเวลา กิจกรรมและงบประมาณที่ใช้ในการวางแผนการจัดงานนิเทศด้านวิชาการ

การดำเนินการ หมายถึง วิธีการหรือกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้นเพื่อช่วยเหลือบุคลากรของโรงเรียนให้มีความรู้ ความเข้าใจและนำไปปรับปรุงพัฒนาการปฏิบัติงานวิชาการ 7 ด้าน คือ งานหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ งานการเรียนการสอน งานสื่อการเรียนการสอน งานการวัดและประเมินผล งานห้องสมุด งานส่งเสริมการสอน และงานประชุมอบรมทางวิชาการ เพื่อนำไปพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

การประเมินผล หมายถึง การติดตามเก็บรวบรวมผลการปฏิบัติงานการเตรียมการและการดำเนินการจัดงานนิเทศด้านวิชาการ ซึ่งประกอบด้วย ผู้เกี่ยวข้อง ช่วงเวลา วิธีการ เครื่องมือและสาระสำคัญ

คณะกรรมการนิเทศภายในโรงเรียน หมายถึง ผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้าฝ่ายวิชาการ ผู้ประสานงาน โครงการปฏิรูปการเรียนรู้ หรือบุคลากรในโรงเรียนที่ได้รับการคัดเลือกและ/หรือการแต่งตั้งให้เป็นผู้จัดงานนิเทศด้านวิชาการภายในโรงเรียน

งานหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ หมายถึง การดำเนินการให้ความช่วยเหลือแก่ครูให้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องหลักการ จุดหมาย โครงสร้างของหลักสูตร การจัดทำเอกสารประกอบหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้เพื่อจัดการเรียนการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์

งานการเรียนการสอน หมายถึง การดำเนินการช่วยเหลือครูให้สามารถเตรียมการสอน การจัดกระบวนการเรียนการสอน การทำวิจัยในชั้นเรียน การจัดการสอนซ่อมเสริมให้เหมาะสมกับสิ่งที่จะสอนและสภาพการเรียนรู้ของนักเรียนเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์

งานสื่อการเรียนการสอน หมายถึง การดำเนินการช่วยเหลือครูในการจัดหา การผลิต การส่งเสริมสนับสนุนการใช้สื่อการเรียนการสอน การประเมินผลการใช้สื่อเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

งานการวัดและประเมินผล หมายถึง การดำเนินการช่วยเหลือครูให้สามารถใช้วิธีการวัดและประเมินผลให้เหมาะสมและสอดคล้องกับวิธีสอน สามารถนำผลการวัดและประเมินผลมาปรับปรุงและพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น

งานห้องสมุด หมายถึง การดำเนินการจัดทำ จัดหาเอกสาร หนังสือ สำหรับศึกษาค้นคว้าหาความรู้สำหรับครูอย่างเพียงพอ เพื่อให้ครูได้รับความรู้ทางวิชาการที่เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ ตลอดจนความสามารถในการจัดกิจกรรมต่างๆ ให้แก่นักเรียนเพื่อเป็นการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนของครู

งานส่งเสริมการสอน หมายถึง การดำเนินการช่วยเหลือและส่งเสริมครูในการจัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนได้รับการพัฒนาเต็มศักยภาพ

งานประชุมอบรมทางวิชาการ หมายถึง การดำเนินการพัฒนาบุคลากรในรูปของการจัดประชุมให้ครูได้มาพบปะเพื่อหาแนวทางหรือข้อตกลงในการทำงานร่วมกันและช่วยเหลือพัฒนาความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน และนำความรู้ใหม่ๆ มาสู่ครู เพื่อให้นำไปใช้พัฒนางานวิชาการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น